

**BLACK SEA ADVISORY COUNCIL /BISAC/
CONSILIUL CONSULTATIV PENTRU MAREA
NEAGRA**

Асоциация, регистрирана в регистъра на
Юридически лица с нестопанска
Цел (ЮЛНЦ)
На Р България ЕИК 176964109
Седалище и адрес на управление:
Варна, ул. „Охрид“ №24-26, етаж 1
office@blsaceu.eu

Asociatie, inregistrata in Registrul
persoanelor juridice fara scop patrimonial
al R Bulgaria, CUI 176964109
Sediul si adresa de conducere:
Mun. Varna, str. "Ohrid" N 24-26, etaj 1
office@blsaceu.eu

ПРОТОКОЛ

От среща на фокус група 5 на КСЧМ – 28 септември 2023 г.

Тема: „Възможности и нужди за декарбонизация в Черно море.“

На 28 септември 2023 г. . чрез видеовръзка в приложението ZOOM се проведе среща на фокус група 5 на КСЧМ, на тема: „ Възможности и нужди за декарбонизация в Черно море“.

От членовете на КСЧМ на срещата присъстваха представители на: Асоциация на производителите на рибни продукти – БГ Фиш, Фондация "Институт за екологична модернизация", Организация на производителите "Черноморска мида", Сдружение „МЕНА“, Сдружение, НПО – Маре Нострум, Асоциация "РО-ПЕСКАДОР" Тулча, Сдружение "Иван Пацайкин - Миля 23", Сдружение "Дунавска идентичност", Рибарско сдружение "Головица".

Гости на срещата: г-н Стоян Котов от Дирекция Морско дело и рибарство към Министерството на земеделието на България, Г-жа Анкуца Казимирович – НАРА, Букурещ, г-жа Петя Дженова-Спасова - главен експерт в Дирекция „Управление на рибарството и опазване на рибните ресурси" ИАРА, гр. Бургас.

Срещата беше открита от председателя на КСЧМ г-н Даниел Бухай и водена от г-н Йордан Господинов.

Следва презентация на г-жа Михаела Кандеа на тема: „Възможности и необходимост от декарбонизация в Черно море“. На 21 февруари 2023 г. - ЕК публикува стратегията за енергиен преход на сектора на рибарството и аквакултурите в ЕС, която цели прилагането на иновативни технологии и практики за енергиен преход; създаване на регулаторна и финансова рамка за рибарството, подходящо за енергийния преход; идентифициране и справяне с предизвикателствата и бариерите пред енергийния преход, както и да се даде възможност за енергиен преход на сектора на рибарството, чрез създаване на платформи и проучвания.

Основните цели на европейската стратегия са:

- укрепване на социално-икономическите резултати и устойчивостта на сектора на рибарството и аквакултурите в ЕС;
- постигане на целите на ОПОР за гарантиране, че риболовът в ЕС е социално, икономически и екологично устойчив;
- постигане на устойчив, неутрален по отношение на климата и конкурентен сектор на аквакултурата в съответствие с целите, определени в насоките за аквакултурата, приети от Комисията през май 2021 г.;
- гарантиране, че секторът допринася за амбициите на ЕС за климата, биоразнообразието, здравето и намаляването на замърсяването до 2030 г. и 2050 г. и може да се възползва от произтичащите от това пазарни възможности.

В стратегията се предвижда използване на следните иновативни технологии и практики за енергиен преход за подобряване на енергийната ефективност:

- преминаване към предавки с по-ниска сила на съпротивление или модифициране на корпуса на плователните съдове;
- преминаване към по-енерго ефективни и екологично устойчиви риболовни техники;
- по-ефективен избор на риболовни зони и маршрути, както и намаляване на скоростта до риболовните зони с помощта на цифрови инструменти;
- преминаване към по-енергийно ефективни системи за задвижване (напр. монтиране на горивоспестяващи витла или намаляване на енергийните нужди на бордовото оборудване).

В стратегията също се посочва и важноста за преминаване към възобновяеми, нулеви или нисковъглеродни енергийни източници, което трябва да стане чрез:

- намаляване на енергийната интензивност;
- преминаване към такива източници чрез по-мощни инициативи, например в пристанищната инфраструктура, както и по-нататъшното развитие на алтернативни възобновяеми и нисковъглеродни енергийни източници, горива и технологии за воден транспорт.

Възможните трудности при прилагането на стратегията, от една страна ще е изискването за нови риболовни съоръжения, които водят до по-ниски енергийни разходи, но за това са нужни изследвания. Следва процес на приготвяне на риболовните съдове към тези уреди, а това би отнело доста време и средства. Оборудване с нови двигатели на корабите – не всеки плователен съд разполага с място на борда и възможност за преминаване към друг вид гориво, а и познанията за новите технологични решения са малко на този етап. Също така е необходимо и подмяна на пристанищната структура и съоръжения. От съществено значение е и човешкият фактор – наличието на ограничени знания за новите технологии и материали, тяхната експлоатация и поддръжка както и финансов риск за операторите. Не се знае и какво ще е потребителското търсене на продукти с по-малък въглероден отпечатък. Друго предизвикателство е и създаването на законодателна рамка, например в Румъния

няма ясно законодателство относно риболовните уреди отнасящи се за дънните видове. Необходи ми са и много нови изследвания, които да подпомогнат внедряването на новите технологии, които да са ефективни при намаляване на енергийния разход.

Г-н Людмил Икономов: презентацията е много добра, но в нея не се посочват факторите, които способстват намаляването на въглеродния отпечатък, обикновено това са комплекси от стимули, което е управленска работа. Рибарството е специфичен отрасъл и не е достатъчно рибарите да излязат в морето с дадена техника и оборудване, но трябва и да се върнат с определено количество улов. [Предложенията на г-н Икономов, изпратени по имейл на КСЧМ след края на срещата са следните:](#)

Технологични мерки в риболова за намаляване на въглеродните емисии:

1. Въвеждане на стимули за строеж на малотонажни риболовни кораби на база съществуващите мощности в България и в Румъния. Нови кораби с нужните характеристика в момента в България и Румъния няма, и няма откъде да се появят, а купуването на стари съдове не решава въпроса с декарбонизацията. В същото време и двете страни разполагат с незапет корабостроителен капацитет.
2. Определяне на изисквания към ДВГ с намалени емисии за целите на риболова. Електрическите двигатели на този етап едва ли могат да бъдат решение, тъй като са подходящи само за къси разстояния, а на къси разстояния рибарите не могат да имат гарантиран улов.
3. Въвеждане на стимули за рибарите, да оптимизират работата на пропульсивните комплекси на съдовете си. В момента рибарските гемии работят със случайни винтове, които не са оразмерени според двигателите и са хидродинамично или „тежки“, или „леки“, и водят до неоптимална работа, излишен разход на енергия и излишни въглеродни емисии. В момента рибарите показват неразбиране на работата на пропульсивния комплекс, а България и Румъния имат технически организации и фирми, които могат да решат този въпрос.
4. Въвеждане на стимули и мерки за екологосъобразно управление на органичните отпадъци от риболова. Сегашната практика води до следното:
 - a. фитопланктонен цъфтеж в резултат на изхвърлена в морето биомаса;
 - b. емитиране на озоноразрушаващи газове при разлагане на наземно депонираната биомаса.
5. Включване на риболовния флот в търговията с въглеродни кредити (засега в нея са включени само големите търговски кораби)
6. Обучение на младите рибари (и не само младите) по 5-те гореуказани въпроса.

Г-н Стоян Котов: Зеленият преход е наинът по който може да се постигне преход към декарбонизацията на сектора рибарство. Някои дейности от ОПОР могат да допринесат пряко за декарбонизацията, като например събирането на морски отпадъци. По програмата се предвижда и преминаване към риболовни техники, уреди и ниско въглеродни горива със слабо въздействие върху околната среда. Съществува и възможност за подмяна на помощен или основен двигател на риболовните съдове с такъв задвижван с алтернативни горива – слъчева енергия и др. В програмата са предвидени и дейности за осигуряване на ресурсна и енергийна ефективност в рибарството, аквакултурите и преработката, което може да се осъществи с въвеждане на фотоволтаични инсталации и ветрогенератори. В Програмата се насърчават и научните изследвания в областта на нисковъглеродните технологии, това направление ще даде възможност за реализация на пилотни проекти, а също се осигурява и

възможност за производство на аквакултура, която предоставя екологични предимства.

Г-жа Анкуца Казимирович: ГКРСМ е направила много проучвания за актуалносто състояние и възможности за декарбонизация в Средиземно и Черно море. За Румъния има нужда от много по-подробен анализ за това какво може да се направи за сектора, данните по отнешеие за възможностите за декарбонизация представени до сега не са достатъчни. Необходимо е да се уточнят кои са възможните уреди за риболов, в кои зони могат те да се прилагат. Важно е да има точни изследвания за това колко тона гориво биха се спестили, при прилагането на определен риболовен уред. На дневен ред е и въпросът къде да се проведат подобни изследвания, за да се види на практика по какъв начин и колко може да се намали разхода на гориво. Много е важно финансиранията за тези изследвания да са достъпни. За Черно море трудно ще се приложат подобни мерки както от администрацията, така и от самите рибари. Басейнът на Черно море е много специфичен, риболовът в по-голяма част е крайбрежен и традиционен, а що се отнася до риболовния флот, то той е много остарял. Когато става въпрос за инвестиции, те трябва да се направят от самите рибари, или рибарските асоциации. Рибарските съдове в Румъния са над 20 годинишни, а някои и на много повече и при тях е трудно да се подмени двигател. Освен това стои и въпросът дали за такава подмяна ще има място на борда, следва и промяна на корпуса, ако има нов вид задвижване, за някои риболовни съдове това на практика е невъзможно. При изготвянето на финансовите мерки за подпомагане на декарбонизацията на сектора е важно да се добави и промяна на корпусите на съдовете, за да е възможна смяната на двигателя. Управляващият орган в Румъния не е предвидил мярка за подмяна на корабните двигатели, защото това ще доведе до намаляване на риболовния капацитет на страната, а той не е голям и към момента. Трябва да се потърсят други възможности за България и Румъния за адаптиране на плавателните съдове към процеса на декарбонизацията. От друга страна се изисква и увеличаване процента на защитените зони, а този аспект е проблематичен за риболова в Черно море.

Г-н Йордан Господинов: Много е важно да се уточни, че Черно море е различно от останалите водни басейни – то е много дълбоко, риболовните полета са малко, вълните са къси и доста високи, за това и корабите са по-малки. Постоянното увеличаване на зоните по НАТУРА 2000 създава напрежение и противопоставяне, но трябва да се търсят варианти за подобряване на риболовните техники и начин за модернизация на корабите. България и Румъния влязоха на доста по-късен етап в ЕС, което лишава двете държави от възможността да се закупят нови кораби, за да се подмени флота. Болшинството от риболовните съдове са на над 20 годишни, а корабите с размери 22 – 24 м. над 40 годишни. Те са екологично опасни, с изгнили и ръждясали корпуси, но Програмата за морско дело и рибарство не дава възможност за тяхната подмяна. Трябва да се отбележи, че ако корпусът на даден кораб се подмени с други материали – по-леки, това ще облекчи и разхода на гориво. Необходими са научни изследвания и в тази насока. Също така в България и Румъния, а и в Европейското законодаделство не се посочва кои риболовни уреди могат да се

използват в зоните по НАТУРА 2000. За това в България като се изграждат плановете, най-лесния начин за администрацията е да запише – „забранява се улова с тралиращи и драгиращи средства“., но част от траловите за пелагични видове – напр. трикона – плуват на повърхността на водата и не стигат до дъното, а това че няма разписан ясен регламент, затруднява рибарите страшно много и води до конфликт между рибари, еколози, контролиращи органи и администрация.

Г-н Стоян Котов: В по-горното негово изказване не са изброени изчерпателно всички видове дейности свързани с декарбонизацията. До сега е имало ограничение по предходната програма за рибарството и е можело да се въздейства само в направление подмяна на настилки и помещения на борда на кораба, но за новия програмен период не е изключено да се мисли и в посока за подмяна на обшивката на корабите.

Г-н Даниел Бухай: От презентациите става ясно, че освен необходимостта от декарбонизация на флотата и подмяна на двигателите на корабите като начин за постигане ъ, има и други насоки в които да се работи – по-ефикасни начини на риболов, подмяна на корпусите на корабите с по-леки материали и намаляване на разходите на кей, при акустиращи кораби с използване на алтернативни източници на ток. За Румъния подмяната на двигатели е една много далечна и трудно осъществима цел. От презентацията на г-н Котов за Зелената сделка и мерките заложи в българската програма за рибарство, и съпоставяйки я с тази в Румъния, се установява че Зеленият пакт в Румъния е заложен в много малка степен в програмата за финансиране. Голяма част от румънските рибари искат да подменят двигатели или корпуси на кораби, но финансовите мерки не дават мотивация за това, защото изискват намаляване на риболовните усилия, а това е демотивиращо. Само 40% финансиране за подмяна на двигатели е крайно недостатъчно за рибарите.

Г-н Йордан Господинов: В България също е имало възможност за подмяна на двигател с малко финансиране до 40%, и също се отнема риболовен капацитет, което е проблем.

Г-н Даниел Бухай: това положение демотивира рибарите да прилагат Зелената сделка. Може да се изготви **препоръка с два основни елемента** в нея:

1. по-добро адаптиране на финансиранятия в България и Румъния към целите на Зелената сделка;
2. да се цели запазване на риболовния флот (риболовните усилия), а след това превръщане на сектора в по-енергийно ефективен.

В Румъния в момента има следната неприятна за рибарите ситуация, свързана с раздадените вече помощи за Ковид от страна на държавата – не само, че няма да има второ мярка за финансиране, но държата иска изцяло връщане на вече раздадените средства от абсолютно целия сектор.

Г-н Йордан Господинов: това наистина е проблем. В момента в България тече процедура по сключване на договори и изплащане на помощи заради войната в Украйна, а декември ще има втори прием на документи по старата програма за

изплащане на помощи за кораби, аквакултура и предприятия. Може би в Румъния е станал някакъв пропуск в това отношение.

Г-н Даниел Бухай: Не може да се говори за декарбонизация на сектора в Румъния, защото в момента голяма част от сметките на рибарите са запорирани, за да върнат раздадените средства от КОВИД помоща и секторът е изправен пред фалит. Грешката е в държавната администрация, а не на рибарите, които са спазили всички правила на наръчника за кандидатстване. Добре е КСЧМ да ги подкрепи с препоръка и да се търси обективен анализ на ситуацията и защо се е получила тази грешка в Румъния, а също да се иска разрешаване на въпроса по най-благоприятен за рибарите начин.

Г-н Йордан Господинов: КСЧМ трябва да изиска информация от румънските власти, каква е причината за искане за връщане на КОВИД помощите.

Г-н Стоян Котов: относно България уточнява, че два пъти е отпусната компенсация за Ковид на рибарите, като първия път е имало 10% корекция след одита на отпуснатите средства. Към момента имайки предвид този опит и разписвайки мерките за отпускане на финансова помощ заради войната в Украйна се дават по-малко средства в сравнение с тези за Ковид в размер на 10%. До месец ще се изплатят средствата за 2022 г., а през декември ще се отвори мярката за кандидатстване за помощи заради войната за 2023 г. За корабите са изготвени 2 вида компенсации – едните са за по-малко дни за риболов, а вторите за намаляване на приходите от риболов. Но ако са удобрени по едната мярка, не могат да участват по втората.

Г-н Йордан Господинов: В България е по-успешна програмата, защото има пряк и постоянен диалог между рибарските организации и управляващият орган. Никой документ с критерии не се изготвя без участие на рибарския сектор.

Г-н Даниел Бухай: секторът е поискал от властите да посочат коя е грешката в системата довела до ситуацията за връщане на средства. Не трябва рибарският сектор да е потърпевш заради грешка на администрацията в Румъния. Както е направено за България при изготвянето на мерките за кандидатстване – да се консултира ЕК по отношенията за указанията и критериите, а за Румъния са направени на бързо, ЕК се е съгласила с тях, а след това държавата анулира на 100% тези помощи. Също така рибарите в Румъния са загрижени заради реструктурирането на Националната агенция за риболов и аквакултура (НАРА) и слуховете за закриването ѝ.

Г-н Габриел Сидуренку - рибар член на Сдружение „Ро -Пескадор“: представя конкретен случай за ситуацията за връщане на средствата за Ковид помоща: спазил е стриктно изискванията в ръководството, бил е одобрен и са му изплатили средствата, а в момента сметките му са запорирани и държавата изисква връщане на цялата получена сума. За да поддържа дейността си е длъжен да изтегли банков кредит. Но за голяма част от рибарите, банките няма да отпуснат кредити. И заради това много фирми ще фалират. Получените средства от държавата е трябвало да бъдат помощ за покриване на загуби, а не да се третират като европейски проект за съфинансиране. Това се дължи на лошо управление в Румъния. А сега с реструктурирането на НАРА има много неясноти.

Г-н Даниел Бухай: ако са върни слуховете за закриване на НАРА в Румъния и превръщането ѝ в служба към Министерството на земеделието, означава, че се намалява важността на сектора на рибарството и аквакултурите в страната. Този проект идва в момент, когато се иска връщането на КОВИД помощите и е застрашен целият бранш.

Г-н Йордан Господинов: не може една морска страна с риболовен флот в Черно море и риболов по р. Дунав да няма орган, който да контролира риболова и първата продажба, това е в компетенциите само на НАРА. Всички други служби подпомагачи контрола на риболова имат различни отговорности и не са компетентни по отношение на риболовни уреди, улови, стоварвания и т.н. Европейското законодателство ясно посочва, че след като има сектор рибарство, трябва да има и държавна агенция, която да го контролира. В противен случай, ще се увеличи делът на сивата икономика.

Г-жа Анкуца Казимирович: наистина има проекто-закон за реконструкция на НАРА. В момента в НАРА се обсъжда и проект на споразумението между България и Румъния за навлизане на риболовни кораби в териториалните води на двете държави – предложен от България на срещата с ЕФКА в Тулча през лятото. Трябва да има добре организиран информационен поток между двете държави, така че да е взаимно полезен. В края на ноември ще има среща между НАРА и ИАРА за изясняване на някои моменти отнасящи се за устойчиво експлоатиране на ресурсите и сигурно ще се стигне до споразумение.

Г-н Велислав Вангелов: Във връзка с декарбонизацията на сектора, наистина е много важно да бъде подновен риболовния флот, чрез подмяна на двигатели, корпуси и техники за риболов. Уредите за риболов също са в пряка връзка с намаляването на вредните емисии, като бъдат развити и модернизирани. Представяването от г-н Вангелов сдружение се занимава с разработване на нов вид тралиращ, риболовен уред за черупчести и двучерупчести, като неговото въвеждане в експлоатация би довело до значително намаляване на разходите за гориво, за единица улов. Г-н Вангелов отправя молба КСЧМ да изпрати запитване към други консултативни съвети, какво е законодателството за използваните уреди за улов на черупчести и двучерупчести, по-специално за *Donax trunculus* и *Chamelea gallina*, както и какви са периодите на забрана за улов по време на размножителния им период.

Г-н Мариан Паю: когато се говори за декарбонизация не трябва да се мисли само за подмяна на корабни двигатели, а също да се мисли и за по-ниско енергийни, технологични иновации. Що се отнася до използването на електрически двигатели за по-големите кораби, това не е добро решение за тях. Но за сега в Румъния, не може да се говори за декарбонизация, при положение, че секторът е поставен пред фалит.

Следва закриване на срещата.

Изготвил протокола: г-жа Елена Пенева